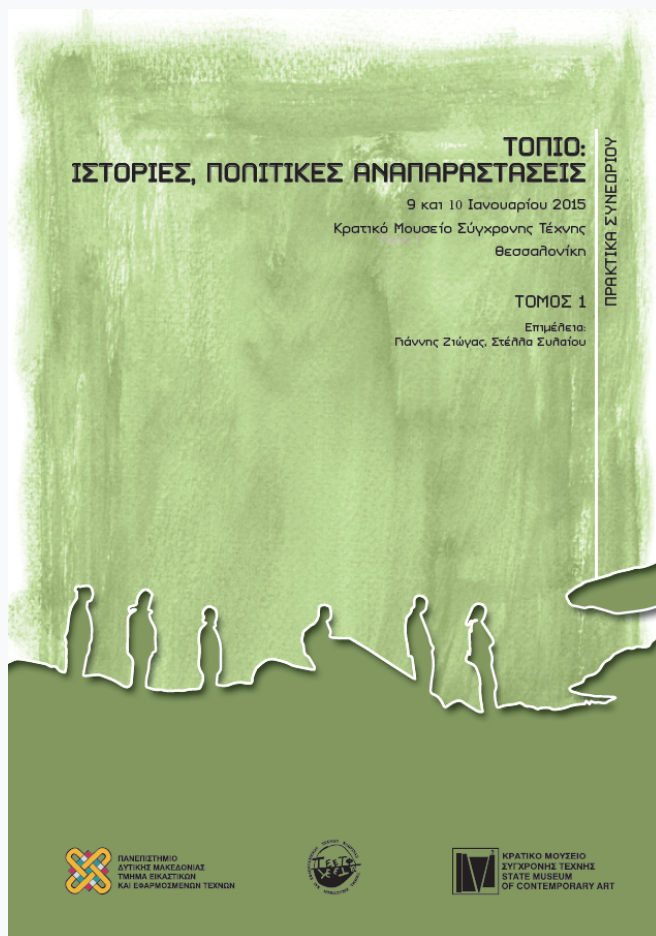

Διεθνές Συνέδριο για την Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες

Τόμ. 4 (2015)

Τοπίο: Ιστορίες και πολιτικές αναπαραστάσεις. Διεθνές συνέδριο για την Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες

Revisiting the Walk

Erika Osborne

doi: [10.12681/visualmarch.3067](https://doi.org/10.12681/visualmarch.3067)

Revisiting the Walk

Erika Osborne

Assistant Professor, Department of Art, Colorado State University, Fort Collins, Colorado

E-mail επικοινωνίας: osborne.erika@gmail.com

(μετάφραση Άννα Πιάτου)

Σε πολλές δυτικές κουλτούρες το αυτοκίνητο έχει επικρατήσει ως ο προτιμώμενος τρόπος μεταφοράς. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ιδίως, τα αυτοκίνητα έχουν μεταλλάξει το αστικό τοπίο με τέτοιο τρόπο, ώστε να μετριάζουν την ανάγκη να περπατήσει κανείς. Θυμάμαι μια υπέροχη σκηνή στην κλασική ταινία του Steve Martin, *LA Story* (1991), στην οποία ο Harris Telemacher, ο χαρακτήρας που υποδύεται ο Steve Martin, μπαίνει στο αυτοκίνητό του για να οδηγήσει δύο πόρτες παρακάτω στο σπίτι του γείτονα για πρωινό, πριν από μια εκδρομή στην πόλη. Φυσικά, αυτό το σατιρικό έργο για την κουλτούρα της οδήγησης διαδραματίζεται στο Λος Άντζελες - την πιο χαρακτηριστική από τις αμερικάνικες πόλεις, δομημένη γύρω από την κουλτούρα του αυτοκινήτου - ωστόσο, το σενάριο δεν απέχει πολύ από την αλήθεια. Πόλεις όπως το Λος Άντζελες, είτε δεν είναι φιλικές προς τον περιπατητή, θέτοντας σε κίνδυνο όσους προσπαθούν, είτε οι κάτοικοί τους απλά επιλέγουν την άνεση και την ευκολία των αυτοκινήτων, ακόμα και εάν ο προορισμός τους είναι μόνο λίγα τετράγωνα μακριά. Σε άμεση αντίθεση με το Λος Άντζελες και τα αστικά κέντρα όπως αυτό, είναι η Νέα Υόρκη - μια πόλη το να την διασχίζει κανείς περπατώντας είναι μέρος της καθημερινότητας. Πολλοί Νεοϋορκέζοι δεν έχουν στην ιδιοκτησία τους αυτοκίνητα ή αν το κάνουν, τα χρησιμοποιούν μόνο ως μέσο για να αποδράσουν από την πόλη. Οι άνθρωποι πηγαίνουν με τα πόδια στα γραφεία τους, στα σχολεία των παιδιών τους, για το μεσημεριανό τους γεύμα. Αν ο προορισμός τους είναι μακρύτερα από όσο μπορούν να φτάσουν με τα πόδια, περπατούν μέχρι το μετρό, τις στάσεις των λεωφορείων ή τους σιδηροδρομικούς σταθμούς, και περπατούν ξανά καθώς εξέρχονται από αυτά τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Οι δρόμοι της Ν. Υόρκης σφύζουν από άτομα που μετακινούνται από και προς, με τα μαγαζιά και τους προμηθευτές που βρίσκονται στο δρόμο και να εξυπηρετούν την πελατεία τους σε εξωτερικούς χώρους. Οι ταμπέλες τους δεν είναι ούτε φωτισμένες υπερβολικά, ούτε σε τέτοιο μέγεθος που να τις βλέπει κανείς από ένα αυτοκίνητο που πηγαίνει με 60 μίλια την ώρα.

Σε αυτό το περιβάλλον βρεθήκαμε το καλοκαίρι του 2012 ο Γιάννης Ζιώγας, Επίκουρος

Καθηγητής στο Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων και Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στην Ελλάδα, ο Μπιλ Γκίλμπερτ (Bill Gilbert), Lannan Endowed Chair και καθηγητής της Τέχνης και Οικολογίας στο Πανεπιστήμιο του Νέου Μεξικού και εγώ, τότε Επίκουρη Καθηγήτρια στη Σχολή Τέχνης και Σχεδιασμού στο Πανεπιστήμιο της Δυτικής Βιρτζίνια. Είχαμε έρθει για να μιλήσουμε στο Διεθνές Συνέδριο Οπτικής Κοινωνιολογίας (International Conference of Visual Sociology), στο St. Francis College, στο Μπρούκλιν. Το θέμα του συνεδρίου για αυτή τη χρονιά ήταν, «Re-Visualizing the City». Ως συντονιστές των διαδικασιών με έρευνα πεδίου για καλλιτέχνες, είχαμε προτείνει μια συνεδρίαση, όπου θα παρουσιάζονταν τα διάφορα προγράμματά μας και θα είχε τίτλο, «Exit Cities». Ο Μπίλ θα μιλούσε για το πρόγραμμα Τέχνης και Οικολογίας στο Πανεπιστήμιο του Νέου Μεξικού, και συγκεκριμένα για το πρόγραμμα Land Art της Δυτικής Αμερικής. Ο Γιάννης θα μιλούσε για την Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες που δημιούργησε στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και εγώ σχετικά με το «Τόπος: Appalachia, Τέχνη και Περιβάλλον», δύο μαθήματα τέχνης με τοπικές αναφορές που αναπτύχθηκαν στο Πανεπιστήμιο της Δυτικής Βιρτζίνια, όπου δίδασκα τότε. Τα διάφορα προγράμματα μας από άποψη φιλοσοφίας, έχουν τις ρίζες τους στο να βγάλουν τους φοιτητές έξω από το «κουτί» στούντιο, προκειμένου αυτοί να διαμορφώσουν μια βαθύτερη κατανόηση της θέσης τους στον κόσμο, έτσι ώστε να εργαστούν ουσιαστικότερα. Αυτό σήμαινε εγγενώς, το να περνούν κάποιες χρονικές περιόδους (μερικές φορές εβδομάδες ή μήνες) έξω στο περιβάλλον - να το αγγίξουν, να το αισθανθούν, να το περπατήσουν. Εκείνη τη στιγμή, μας φάνηκε υποκρισία να συναντηθούμε στο Μπρούκλιν, στη Νέα Υόρκη μόνο για να μιλήσουμε για το πώς βγαίνουμε έξω από την πόλη. Θα μπορούσαμε πραγματικά να πεταχτούμε εκεί, να πάρουμε ένα ταξί ή το μετρό προς το συνεδριακό ξενοδοχείο, να ακούσουμε τις διαλέξεις σε κλειστό χώρο, στη συνέχεια να παρουσιάσουμε τις ιδέες μας, για το πώς βγαίνουμε από παρόμοιους χώρους, μετά να πάρουμε και να πάρετε ένα ταξί ή το μετρό πίσω στο αεροδρόμιο και να επιστρέψουμε στα σπίτια μας; Δε φαινόταν σωστό. Έτσι, μετά από κάποια αμφιταλάντευση, ο Μπιλ πρότεινε να βάλουμε τις λέξεις που θα χρησιμοποιούσαμε στις διαλέξεις μας για το θέμα «Exit Cities» σε δράση και να προσπαθήσουμε πραγματικά να «εξέλθουμε» από την πόλη με τα πόδια.

Μετά από μια εντατική αλληλογραφία μέσω e-mail και Skype, καταλήξαμε σε ένα πλαίσιο και την κατεύθυνση της πορείας μας. Παρά το γεγονός ότι όλοι ήμασταν στη Νέα Υόρκη, οι περισσότεροι από εμάς είχαν περάσει το χρόνο τους στο Μανχάταν και δεν ήμασταν καθόλου εξοικειωμένοι με την περιοχή του Μπρούκλιν. Αυτό θα ήταν ένα πείραμα κάτω από παρατήρηση, χωρίς καμία πρόβλεψη ως προς το αποτέλεσμα της διαδικασίας. Θα θέταμε μόνο στους εαυτούς μας κάποιες παραμέτρους:

1. Θα περπατούσαμε από τις 6.00 π.μ. μέχρι το μεσημέρι, συνολικά έξι ώρες.
2. Θα βάζαμε τα δυνατά μας για να περπατήσουμε σε μια ευθεία από το St Francis College προς το νότο. Αν περπατούσαμε ώσπου να τελειώσει η ξηρά, θα καταλήγαμε στο Lower Bay - εκεί όπου η Νέα Υόρκη συναντά τον Ατλαντικό Ωκεανό. Αυτό, αισθανθήκαμε, ότι παρείχε την ιδανική ευκαιρία για μια πραγματική «έξοδο» από την πόλη.
3. Δεν θα ερευνήσουμε καθόλου την περιοχή πριν ξεκινήσουμε την πορεία.
4. Κατά τη διάρκεια των έξι ωρών της πορείας, θα χαρτογραφούσαμε το έδαφος ο καθένας με το

δικό του τρόπο, χρησιμοποιώντας διαφορετικές καλλιτεχνικές πρακτικές. Θα εκπαιδευόμασταν στη «γλώσσα» των περιοχών από τις οποίες θα περνούσαμε. Όπως αναφέρει η Rebecca Solnit, όταν συνοψίζει τον De Certeau στο βιβλίο της *Wanderlust: A History of Walking*, «Μια πόλη είναι μια γλώσσα, μια αποθήκη δυνατοτήτων και το περπάτημα είναι η πράξη ομιλίας αυτής της γλώσσας»²³⁷.

5. Όπου και να σταματούσαμε το μεσημέρι, θα εξετάζαμε το όριο της γνώσης μας για το Μπρούκλιν - την εμβέλεια του λεξιλογίου μας.

Το πρωινό της πορείας συναντηθήκαμε μπροστά στο St. Francis College συνοδευόμενοι από τη Νίνα Φέλσιν (Nina Felshin), συγγραφέα και επιμελητήρια και τον Τόντ Ντρέικ (Todd Drake), εικαστικό καλλιτέχνη. Οι περισσότεροι από εμάς, εφαρμόσαμε αυτό που ονομάζει ο Bill, «την πολύ αμερικανική» νοοτροπία της πορείας με ατζέντα - στην περίπτωσή μας, να περπατήσουμε όσο περισσότερο μπορούσαμε προς το νοτιότερο σημείο, για να δούμε αν πραγματικά μπορούσαμε να «εξέλθουμε από την πόλη». Είχαμε GPS και πυξίδα και ήμασταν έτοιμοι να προχωρήσουμε. Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, έγινε σαφές ότι αυτό δεν ήταν το σχήμα που θα έπαιρνε η πορεία μας. Αν θέλαμε πραγματικά να θεωρήσουμε το περπάτημα ως αισθητική πρακτική και όχι σαν αυτοσκοπό, θα έπρεπε να ενστερνιστούμε την πολύ ευρωπαϊκή έννοια της *Flânerie*.

Ο λογοτέχνης του 19^{ου} αιώνα, ο Γάλλος *Flâneur*, χαρακτηρίζεται ως περιπλανώμενος, αδρανής-εξερευνώντας την πόλη χωρίς καθορισμένη ατζέντα στο μυαλό. Είναι ένας καλλιτέχνης, συγγραφέας και φιλόσοφος, ανοικτός στις εμπειρίες που συναντά στις περιπλανήσεις του, αν και με μια αποστασιοποιημένη οπτική. Παρά το γεγονός ότι ο Charles Baudelaire καθόρισε τον *Flâneur*, η ανάλυση του Walter Benjamin για την γραφή του Baudelaire, ήταν αυτή που έκανε τον περιπλανώμενο, σύμβολο του σύγχρονου καλλιτέχνη-ποιητή. Σύμφωνα με τον Gregory Shaya, για τον Benjamin ο *Flâneur* ήταν «μια φιγούρα που γνωρίζει πολύ καλά τη φασαρία της σύγχρονης ζωής, ένας ερασιτέχνης ντετέκτιβ και ερευνητής της πόλης ...»²³⁸. Ήταν ένας παρατηρητής, λαμβάνοντας τα αξιοθέατα και τους ήχους της πόλης ως βοήθεια για την καλύτερη κατανόηση της δικής του θέσης στον κόσμο. Αυτό το είδος της κίνησης μέσα στο χώρο είναι σημαντικά διαφορετικό από το πώς οι περισσότεροι από μας πηγαίνουμε από το σημείο Α στο Β, ακόμα και όταν περπατάμε. Όπως αναφέρει και ο Stephen Miller στο *Walking New York*, «όταν πολλοί άνθρωποι περπατούν στις μέρες μας, είναι σε μια ηλεκτρονική φουσαλίδα, μιλώντας ή γράφοντας μηνύματα ή σερφάροντας στα κινητά τηλέφωνα τους ή ακούνε μουσική μέσω ακουστικών. Αυτοί οι άνθρωποι δίνουν λίγη προσοχή στο αστικό τοπίο»²³⁹.

Παρά το γεγονός ότι δεν είχαμε καμία πρόθεση να ακούμε μουσική στα ακουστικά μας ή να στέλνουμε γραπτά μηνύματα, είχαμε έναν προορισμό στο μυαλό μας και τους περισπασμούς από τα εργαλεία που θα μας οδηγούσαν εκεί, δηλαδή τα GPS μας. Μόνο όταν βάλαμε στην άκρη τα GPS (τα κοιτούσαμε μόνο περιστασιακά για να σηματοδοτήσουμε σημεία ή για να προσανατολιστούμε πίσω στη διαδρομή), ήμασταν πραγματικά σε θέση να νιώσουμε την εμπειρία της πορείας, να

237. Solnit, R. (2000). *Wanderlust: A History of Walking*. Νέα Υόρκη: Penguin Books. 213

238. Shaya, G. (2004). The Flâneur, the Badaud, and the Making of a Mass Public in France, circa 1860-1910, *The American Historical Review*, 109(1), February 2004, 47, jstor.org (τελευταία ανάκτηση 1/12/2016)

239. Miller, S. (2015). *Walking New York*. New York: Fordham University Press, σελ. 209

εξερευνήσουμε τα «παράξενα πράγματα που μπορεί να βρεθούν σε μια μεγάλη πόλη, όταν κάποιος ξέρει πώς να ψάξει γι αυτά!»²⁴⁰.

Πολύ γρήγορα μετά που αφήσαμε το St. Francis College βρεθήκαμε μακριά από το νότιο προορισμό μας. Είχαμε κατά κάποιο τρόπο περιπλανηθεί προς τα ανατολικά, περπατώντας μέσα από την εύπορη γειτονιά του Brooklyn Heights. Ήταν νωρίς το πρωί, πριν οι δρόμοι ζεσταθούν από τον ήλιο του Ιουλίου. Περάσαμε από ιστορικές εκκλησίες και προ-εμφυλιακά κτίρια με σύγχρονα συστήματα και ηλιακούς συλλέκτες. Μόλις συνειδητοποιήσαμε το λάθος μας, διορθώσαμε την πορεία μας κάνοντας ζιγκ-ζαγκ προς το νότο και πάλι. Ήταν τότε που εν αγνοία μας περασαμε τα πρώτα σύνορα της γειτονιάς του Boerum Hill. Παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχαν πολλοί άνθρωποι στους δρόμους, εκτός από εκείνους που έκαναν πρωινό τζόκινγκ ή βόλτα το σκύλο τους πριν τη δουλειά, τα ίχνη της ανθρωπότητας ήταν υπερβολικά πολλά. Ένα βέλος από κιμωλία στο πεζοδρόμιο με ένα κείμενο που έγραφε «διψασμένος;» άφηνε να εννοηθεί ότι πρόσφατα, παιδιά πουλούσαν λεμονάδα ή κάτι παρόμοιο. Περπατώντας παρακάτω, ανακαλύψαμε ένα κουτί στην άκρη του πεζοδρομίου, με την ένδειξη «δωρεάν», γεμάτο με βιβλία και παλιές ταινίες. Είχε ανακατευτεί πρόσφατα, κάποιος είχε πάρει στο σπίτι ένα νέο βιβλίο ή ταινία, για να την απολαύσει σε μια ζεστή μέρα του καλοκαιριού.

Παρά το γεγονός ότι είχαμε πρακτικά διασχίσει τα σύνορα από το Brooklyn Heights στο Boerum Hill, δεν ήταν παρά μέχρι που φτάσαμε στο Wychoff Gardens, ένα από τα δύο κτιριακά συγκροτήματα όπου συγκεντρώνονται τα προαστιακά προεμφυλιακά σπίτια της γειτονιάς, όταν αισθανθήκαμε την πρώτη πραγματική ανατροπή στην κουλτούρα και την αρχιτεκτονική. Από μονοκατοικίες, με δέντρα και κήπους στον τελευταίο όροφο, εισήλθαμε σε μια περιοχή με τρία κτίρια εικοσιένα ορόφων όπου στεγάζονται περίπου 1.225 άτομα²⁴¹. Αν και η Diane Cardwell περιγράφει στην εφημερίδα *New York Times* τη γειτονιά και το κτιριακό συγκρότημα Gowanus, ως «σύμβολα κινδύνου, κοινωνικής δυσλειτουργίας και μιζέριας»²⁴², δεν ήταν καθόλου αυτό που εμείς συναντήσαμε. Αντ' αυτού, βρήκαμε αντικείμενα της κοινότητας, με τη μορφή ενός κοινού κήπου με λαχανικά και αρωματικά φυτά να μεγαλώνουν γύρω από ζωγραφισμένα στο χέρι συνθήματα που έγραφαν, «αγάπη, ελπίδα και ειρήνη» και «ευτυχισμένοι και υγιείς». Ήταν επίσης εδώ, που είχαμε την πρώτη μας συνάντηση με κάποιον που ζει στην περιοχή. Το πιο πιθανό είναι, γιατί μοιάζαμε με τουρίστες (με κάμερες και σακίδια). Μια γυναίκα σταμάτησε το αυτοκίνητό της κοντά στο σημείο όπου στεκόμασταν θαυμάζοντας τον κήπο και άρχισε να μας μιλά για την περιοχή. Σε φιλικό τόνο, μας ρώτησε τι κάναμε και γιατί. Φαινόταν πραγματικά περίεργη για την περιπέτειά μας και το γεγονός ότι δείχναμε ενδιαφέρον για τη γειτονιά της. Ήταν εμφανώς υπερήφανη για την περιοχή και η συνομιλία μαζί της μας έδωσε την πρώτη μας αίσθηση ενός κατοικημένου Μπρούκλιν.

Επειδή είχαμε θέσει το κριτήριο ότι δεν θα ερευνήσουμε καθόλου τις περιοχές της πορείας,

240. Baudelaire, C. (2008). *Paris Spleen and La Fanfarlo*, μετάφραση του Raymond N. Mackenzie. Indianapolis: Hackett Publishing Company, σελ. 95

241. NYCHA Housing Developments, New York City Housing Authority, <http://www.nyc.gov/html/nycha/html/developments/bklynwyckoff.shtml> (τελευταία ανάκτηση 1/12/2016)

242. Cardwell, D. (2011). In Brooklyn, A Quaint Block and A Symbol of Blight, *The New York Times*, Oct 24, 2011, <http://www.nytimes.com/2011/10/25/nyregion/brownstone-brooklyn-between-2-housing-projects.html> (τελευταία ανάκτηση 1/12/2016)

δεν γνωρίζαμε τι τμήματα και τι όρια θα διασχίζαμε. Χωρίς μια έντονη γραμμή στο χάρτη να διαχωρίζει τη μία γειτονιά από την άλλη, τα μόνα σύνορα που θα βλέπαμε θα ήταν αυτά που θα παρατηρούσαμε. Όπως δήλωσε η Νίνα σε ένα πρόσφατο e-mail της, «με την απουσία της ιστορικής και σύγχρονης γνώσης, η παρατήρηση και οι χάρτες είναι εργαλεία με σημαντικούς περιορισμούς. Παρόλα αυτά, οι παρατηρήσεις είναι εξαιρετικά πολύτιμες στο βαθμό που μπορούν να προωθήσουν τη φαντασία, τους συσχετισμούς, και την επιθυμία για περισσότερη γνώση»²⁴³. Αυτό ήταν κάτι που ίσχυε για την πορεία μας. Όταν, αργότερα, επανεξέτασα την καθαρά αισθητηριακή αντίληψη των περιοχών που περπατήσαμε σε σχέση με την έρευνα που έκανα όταν επέστρεψα στο σπίτι, συνειδητοποίησα ότι τα φυσικά όρια των συνοικιών, όπως αυτά σημειώνονται στο χάρτη της πόλης, έπαιξαν μόνο ένα μικρό μέρος στην κατανόηση του Μπρούκλιν. Το πιο σημαντικό, ήταν οι αλλαγές που διαπιστώσαμε στην κουλτούρα, το ντύσιμο, την αρχιτεκτονική και την αίσθηση της ιδέας ότι είχαμε μπει πράγματι σε νέες περιοχές.

Μετά την αναχώρηση από το συγκρότημα κατοικιών Wychoff Gardens, δεν διασχίσαμε άλλο αισθητηριακό σύνορο, μέχρι που μπήκαμε στο Park Slope - μια από τις πλέον περιζήτητες γειτονίες της Νέας Υόρκης- κάνοντας ζιγκ-ζαγκ νοτιοανατολικά, σε μια προσπάθεια να ξαναβρούμε την πορεία μας. Το 2010, το Park Slope κατετάγη ως η νούμερο ένα γειτονιά στη Νέα Υόρκη από το εβδομαδιαίο περιοδικό, *New York*, το οποίο σημείωνε τα «εξαιρετικά δημόσια σχολεία, τη χαμηλή εγκληματικότητα, τις μεγάλες εκτάσεις πρασίνου, τα δεκάδες εστιατόρια και μπαρ, έναν ποικίλο τομέα λιανικής αγοράς και έναν πληθυσμό με περισσότερους καλλιτέχνες και δημιουργικά άτομα, καθώς και τη φήμη του για την άνετη μοπέμικη ζωή»²⁴⁴. Η περιγραφή αυτή ήταν η ιδανική για αυτό που βρήκαμε στο Park Slope. Ήταν ένα πρωινό της Τρίτης και η αυγή είχε έρθει και παρέλθει. Υγιείς, καλοντυμένοι γονείς συνόδευσαν τα παιδιά τους στο σχολείο και τριαντάρηδες έπαιρναν το δρόμο για τη δουλειά.

Κατευθυνόμενοι νότια, δίπλα στις μπουτίκ και τα εστιατόρια της 6ης Λεωφόρου, έπρεπε να επικεντρωθούμε στο «περπάτημα», περισσότερο από ό,τι είχαμε κάνει μέχρι αυτό το σημείο. Αυτή ήταν περισσότερο μια τεχνική επιβίωσης, προκειμένου να αποφύγουμε μια άμεση «συνάντηση» με ένα από τα πολλά παιδικά καροτσάκια που σπρώχνονταν μέσα στη γειτονιά. Όπως ένας πραγματικός Flâneur, καταφύγαμε σε ένα γραφικό καφέ, μετά την απόφαση να κάνουμε ένα διάλειμμα στη μέση της πορείας. Μετά την παραγγελία του καφέ σε διάφορες μορφές, καθίσαμε, χωρίς βιασύνη, παρατηρώντας τα αξιοθέατα στους δρόμους. Ήταν εδώ που βρήκα μια επαγγελματική κάρτα που φάνηκε να αποτελεί την επιτομή της περιοχής, και την πορεία μας κατά μια έννοια- «*Nao Ronen: The Path Finder - Σύμβουλος Ζωής και Μετεγκατάστασης. Βρείτε νέα πορεία και πάθος, επανασυνδεθείτε με αυτό*».

Συνεχίσαμε προς το South Slope και την περιοχή του Greenwood Heights. Η αίσθηση της βόλτας μας άλλαξε για άλλη μια φορά, με το έδαφος που ήταν πιο γεμάτο από εκπλήξεις, σε σχέση με ό,τι είχαμε βιώσει μέχρι τώρα. Από την εύπορη γειτονιά του Park Slope, η αρχιτεκτονική άρχισε να αλλάζει και τα σπίτια γίνονταν λιγότερο γραφικά. Περάσαμε ανάμεσα σε πολυώροφες πολυκατοικίες αλλά και σε διώροφα σπίτια εποχής. Τα πέτρινα ή από τούβλα κτίρια φαινόταν

243. Felshin, Nina, e-mail message to author, May 1, 2015

244. Nate, S. (2010), «The Most Livable Neighborhoods in New York». New York, April 11, 2010, ανασύρθηκε από: <http://nymag.com/realestate/neighborhoods/2010/65374/> (τελευταία ανάκτηση 1/12/2016)

παλιά και εξαθλιωμένα ή βρίσκονταν στο στάδιο της κατεδάφισης. Τα γκράφιτι αφθονούσαν, σαν ένα ανεπεξέργαστο μέρος μιας φυσικής διαδικασίας της φύσης. Χόρτα μεγάλωναν μέσα από τα πεζοδρόμια και οι σιδηροδρομικοί διάδρομοι αγκαλιάζονταν από φυτά και ήταν διακοσμημένοι με σπρέι. Τα δέντρα κατά μήκος του δρόμου εκπλήρωναν το χρηστικό σκοπό της σκίασης στις σακούλες των σκουπιδιών, συσσωρευμένες ψηλά, σε αναμονή για τα φορτηγά του δήμου που θα τις συλλέξουν. Κατά τη διάρκεια της προσπάθειάς μας να προσανατολιστούμε γύρω από έναν περιφραγμένο, λοφώδη χώρο πρασίνου που θα μας οδηγούσε στο νεκροταφείο Green-Wood, συναντήσαμε το πρώτο σημάδι βιομηχανίας. Η εταιρία ηλεκτρικής ενεργείας του South Slope στέκονταν αυθαίρετα, θα έλεγε κανείς, με θέα κάτω στο Red Hook και το άγαλμα της Ελευθερίας, αντλώντας ενέργεια από την Πλειστόκαινο ως εκείνη που υπάρχει σήμερα στα προάστια του Μπρούκλιν. Αν και φαινόταν παράξενη στο χώρο, και ιδιαίτερα έτσι όπως στεκόταν δίπλα σε μια τέτοια υπερβολική λωρίδα της φύσης, όπως είναι το νεκροταφείο Green-Wood, ήταν αναζωογονητικό να βλέπεις έναν υπαινιγμό της ενέργειας και της δύναμης που απαιτείται για να κρατήσει μια τέτοια πυκνοκατοικημένη και ευημερούσα πόλη.

Στη γωνία γύρω από το ηλεκτρικό δίκτυο, βρήκαμε τελικά την είσοδο για το νεκροταφείο Green-Wood. Κανείς από εμάς, εκτός ίσως από τη Νίνα που ζούσε στο Μανχάταν, δεν γνώριζε τίποτα γι' αυτό το εθνικό ιστορικό ορόσημο, αλλά, τριγυρίζοντας γύρω από την άκρη του, στην προσπάθεια μας να ξαναβρούμε την πορεία μας προς το νότο, νιώσαμε μεγάλη περιέργεια. Παρά το γεγονός ότι είχαμε συναντήσει το πράσινο χρώμα σε διάφορες μορφές, στην πορεία, ήταν αναζωογονητικό να το βλέπεις σε τόσο μεγάλη έκταση. Σταματήσαμε στην είσοδο του νεκροταφείου να διαβάσουμε την ταμπέλα που αναφέρει λίγα λόγια για την ιστορία του, πριν από τις πύλες γοθτικού στιλ. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Green-Wood, οι *New York Times* έγραψαν σε ένα άρθρο το 1866 δηλώνοντας ότι, «Η φιλοδοξία του Νεοϋορκέζου είναι να ζήσει στην Fifth Avenue, να παίρνει τον αέρα του στο Central Park και να κοιμάται με τους προγόνους του στο Green-Wood»²⁴⁵. Αυτό προκάλεσε αίσθηση, καθώς περπατούσαμε μέσα από ένα τμήμα του Green-Wood που έχει έκταση 478 στρέμματα. Οι πλαγιές ήταν γεμάτες με τάφους, μερικοί από τους οποίους αφορούσαν διάσημα ονόματα. Το Green-Wood ήταν το τελικό καταφύγιο για τον καλλιτέχνη Jean-Michel Basquiat, το συνθέτη Leonard Bernstein, και τον πολιτικό και άνθρωπο των επιχειρήσεων Boss Tweed. Το νεκροταφείο Green-Wood έγινε ένα καταφύγιο και για μας.

Την περίοδο που το Στρώμα Πάγου του Wisconsin άρχισε να αποσύρεται, στην ύστερη Πλειστόκαινο Περίοδο, άφησε πίσω του βράχια και ογκόλιθους στην πεδιάδα πάνω στην οποία είναι κτισμένο το Green-Wood. Οι λόφοι του κοιμητηρίου είναι μέρος αυτής της αρχαίας ιστορίας, με τον ίδιο τρόπο που τα κρίνα γέμιζαν τις λιμνούλες που σχηματίστηκαν από τους παγετώνες, που υπήρχαν ολούθε. Οι ίδιοι οι τάφοι ήταν χώροι ομορφιάς. Ποικίλαν σε εμφάνιση, από περίτεχνα σκαλισμένους, διακοσμημένους με αγάλματα, αλλά και σειρές από ίσιες πλάκες που δείχνουν τάφους των λιγότερο πλουσίων. Οι τελευταίοι, είχαν τοποθετηθεί στοιχημένοι, με άψογα κουρεμένους θάμνους.

Περπατήσαμε μέσα από το νεκροταφείο νοτιοδυτικά και βγήκαμε στη διασταύρωση 5ης Λεωφόρου και Maple. Αφού κάναμε κάποιες ακροβασίες για να παρακάμψουμε τις γραμμές του μετρό και

245. "Famous Residents", Green-Wood Cemetery, <http://www.green-wood.com/2010/famous-residents/> (τελευταία ανάκτηση 1/12/2016)

του τρένου, κατευθυνθήκαμε προς την 8η Λεωφόρο και στη συνέχεια, νοτιοανατολικά και πάλι στη Λεωφόρο New Utrecht, για το τελικό μέρος του ταξιδιού μας.

Πλησίαζε μεσημέρι και αναρωτιόμασταν πού θα βρισκόμασταν την ώρα που είχαμε συμφωνήσει να σταματήσουμε. Είχαμε μπει στο Borough Park για την τελική διέλευση των συνόρων μας. Αυτή τη φορά δεν ήταν τόσο πολύ η αρχιτεκτονική ή τα καταστήματα, αλλά μια μετατόπιση της κουλτούρας, το ντύσιμο και η αίσθηση που καθόρισε αυτό το σύνορο. Σύμφωνα με τους *New York Times*, είχαμε μπει σε μια περιοχή που ήταν το σπίτι μίας από τις μεγαλύτερες κοινότητες ορθόδοξων Εβραίων έξω από το Ισραήλ, και σίγουρα ένας από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς των Εβραίων στις Ηνωμένες Πολιτείες²⁴⁶. Καθώς περπατούσαμε κάτω από τη σκιά που έκαναν οι ράγες της γραμμής D του μετρό, περάσαμε από καταστήματα με υφάσματα και περούκες, αγορές kosher και καταστήματα - τα οποία έδιναν ακούσια μια παλιομοδίτικη αίσθηση. Πολλά από αυτά τα καταστήματα είχαν τέντες και πινακίδες στα αγγλικά και εβραϊκά, συχνά με τα εβραϊκά να έρχονται πρώτα. Χασιμίτες Εβραίοι αποτελούν την πλειοψηφία των ανθρώπων που ζουν στη Νέα Ουτρέχτη. Φαινόμασταν περισσότερο ιδιόρρυθμοι παρά νορμάλ, με τα ανοιχτόχρωμα ρούχα μας. Αυτό, όμως, δεν είχε καμία σημασία όταν μπήκαμε του εστιατόριο του Vostok, μεταξύ 55ης και 56ης Οδού το μεσημέρι ακριβώς - στο τέλος της εξάωρης πορείας μας. Είτε γιατί το εστιατόριο ήταν άδειο, είτε επειδή φαινόταν ότι δεν ήμασταν από την περιοχή, ο διαχειριστής (ή ίσως ο ιδιοκτήτης;) ήταν εξαιρετικά φιλικός μαζί μας. Απολαύσαμε μια μικρή κουβέντα μαζί του και φάγαμε ένα γεύμα των 5,50\$, που περιελάμβανε σούπα, κεμπάπ, πατάτες τηγανητές και σαλάτα. Κάποια στιγμή, ο ραβίνος της γειτονιάς ήρθε στο εστιατόριο για να προσφέρει μια προσευχή ή ευλογία στον διαχειριστή/ ιδιοκτήτη. Καθώς μιλούσαμε μαζί του, ανταλλάσοντας ιστορίες, αισθανθήκαμε την ισχυρή αφοσίωση στην πίστη που διακατείχε τον ίδιο και τους γείτονες του.

Αφήσαμε το εστιατόριο του Vostok κατευθυνόμενοι προς τη γραμμή D του μετρό για την επιστροφή μας στο Brooklyn Heights, μιλήσαμε για όσα είδαμε, αλλά και για αυτά που δεν είδαμε. Μιλήσαμε για το τι θα μπορούσε να προκύψει από την πορεία και τι θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε με βάση αυτήν την εμπειρία. Ίσως επειδή ήμασταν κουρασμένοι από το περπάτημα ή επειδή ακόμη επεξεργαζόμασταν αυτό που συνέβη, οι απαντήσεις μας ήταν αόριστες.

Ξέραμε ότι θα τυπώσουμε ένα χάρτη της διαδρομής που περπατήσαμε και θα τον παρουσιάσουμε προς συζήτηση στο lobby του συνεδρίου του IVSA κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού φαγητού, για οποίον ενδιαφερόταν να ακούσει. Αλλά ό,τι συνέβη πέρα απ' αυτό, έμελλε να έρθει αργότερα και συνέβη με τη μορφή ηλεκτρονικής εικαστικής διαδικασίας, στην οποία ο Μπιλ, ο Γιάννης και εγώ, προσθέσαμε φωτογραφίες και σχέδια πάνω στο φωτοτυπημένο χάρτη που είχαμε φτιάξει από την πορεία. Το έργο ήταν ανεπεξέργαστο, διαγραμματικό και αντιπροσωπευτικό της διαδικασίας περιπλάνησης, όπως ένας *Flâneur*, και όχι σαν διαδρομή με σαφές σκεπτικό και εκτέθηκε στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Θεσσαλονίκη στην έκθεση με τίτλο, *Τόποι Μνήμης, Πεδία οραμάτων*.

Μπορέσαμε άραγε να «εξέλθουμε της πόλης» στις έξι ώρες της πορείας; Η απάντηση είναι δυστυχώς όχι. Ακόμα και αν τα είχαμε καταφέρει να φτάσουμε στο νότιο σημείο του προορισμού

246. Barnes, J. (2000). "A Debate Over Strictures For Sabbath Observance", *The New York Times*, June 2, 2000. B.1 (τελευταία ανάκτηση 1/12/2016)

του ταξιδιού μας, θα είχαμε ανακαλύψει τους δρόμους και τα συγκροτήματα κατοικιών του Bath Beach. Το Μπρούκλιν θα είχε τελειώσει στο Shore Parkway, ακριβώς στην όχθη του Ατλαντικού Ωκεανού. Το «τέλος» θα ήταν απότομο και ίσως και λίγο ανησυχητικό. Αντί για αυτό, προτιμώ να χαμογελώ όταν σκέφτομαι ότι ως *Flâneurs* εκείνη τη μέρα, ενσαρκώσαμε τον John Travolta στην εναρκτήρια σκηνή της ταινίας του 1977, *Saturday Night Fever*, (που κατά μια ειρωνεία της τύχης γυρίστηκε ακριβώς στους δρόμους που θα περπατούσαμε αν είχαμε φτάσει στο Bath Beach). Στη σκηνή εκείνη, ο Travolta προχωρά κορδωμένος μιλά με τους ανθρώπους της γειτονιάς, σταματά για να χαζέψει τις βιτρίνες και λίγο πιο μετά αγοράζει πίτσα όταν του κάνει όρεξη. Τόσο για τον Travolta στην εναρκτήρια σκηνή της ταινίας, όσο και για μας, σκοπός ήταν η μετακίνηση κι όχι ο προορισμός.

